

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНИ

Барасій Віта Юрївна

аспірантка кафедри політичної теорії

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Масмедіа є невід'ємною складовою політичного дискурсу. Тема взаємодії та взаємного впливу медіа-дискурсу та політичного дискурсу, ролі масмедіа у формуванні політичного дискурсу досліджувалась багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими. Слід відзначити праці Т. Ван Дейка, М. Фуко, Р. Водак, М. Майєра, Н. Ферклоу, Дж. Мартіна, Ю. Габермаса, Х. Грюнерта, П. Бурд'є, П. Шампаня, ін.

У дослідженнях політичного дискурсу виокремлюють два підходи: критичний дискурс-аналіз та постмодерний дискурс-аналіз.

Їх об'єднує те, що «Дослідження політичного дискурсу вимагає постійної уваги до політичних наративів й моделей реальності. Інакше кажучи, у фокусі аналізу перебувають тексти та контексти боротьби за владу. Дискурс є водночас простором та інструментом політичної конкуренції. З одного боку, це простір боротьби за владу, місце перетину візії минулого, сучасного та майбутнього політичних відносин, який надає певне значення практикам. З іншого боку, дискурс є досить ефективним інструментом політики, завдяки якому суспільству нав'язується воля правлячого класу» [2, с. 82].

У роботах українських науковців, які репрезентують різні наукові парадигми, визначається роль медіа у політичному дискурсі, обґрунтовується місце соціальних мереж у сучасних політичних комунікаціях.

У статті «Політичний дискурс у перехідному суспільстві: між Сциллою анархії та Харібдою тиранії» визначено «...дві загрози перехідному суспільству, які стосуються стану та перспектив політичного дискурсу: 1) анархія; 2) авторитаризм. Їх визначено як утопії, які привабливі для масового споживача та перешкоджають формуванню демократичного політичного дискурсу, а отже, переходу до консолідованої демократії» [1, с. 91].

Варто відзначити також праці наступних авторів: О. Гриценко, О. Зернецька, Н. Костенко, А. Костирев, Л. Кочубей, С. Наумкіна, М. Пірен, Б. Потятиник, Г. Почепцов, К. Серажим, О. Третяк, ін. Зазначається, що у сучасному вітчизняному медіа дискурсі слід виокремити «...дві проблеми вітчизняного медіадискурсу: він не є гро-

мадянським та раціональним. Повною мірою це стосується також політичного дискурсу, який, через особливості олігархічних медіа щодо поєднання влади (зокрема, й «четвертої») та власності, ретранслюється в дискурсі медіа. Через ці проблеми дискурсу (іраціональність та відсутність презентації інтересів громадян у публічній площині) вже декілька десятиліть країна знаходиться на зупинці «електоральна демократія», практично не просуваючись у напрямку, який проклали країни Балтії: модернізації, консолідованої демократії, європейської інтеграції» [2, с. 82].

Від самого початку розповсюдження друкованих медіа (листівки, газети, журнали) на їх шпальтах приділялось чимало уваги політичним подіям. Значно зросла вага масмедіа у процесі формування політичного дискурсу в епоху телебачення.

Вже з другої половини ХХ століття телебачення відіграє визначальну роль у визначенні основних тем політичного порядку денного, у політичних виборчих дебатах, а також у публічній політиці. Телебачення (завдяки швидкому реагуванню на події, перетворенню політичних дебатів на яскраве візуальне шоу, поєднанню розважального та політичного жанрів у прямих етерах), а також преса (завдяки аналітичному спрямуванню матеріалів, особливо у тижневиках) стали основними складовими політичного дискурсу. Журналісти стали справжніми «сторожовими демократії»: вони активно співпрацювали із прес службами інститутів публічної влади, окремими політиками та депутатами. Виконували роль медіатора (посередника) у вирішенні політичних проблем між владою, стейкхолдерами та громадянами.

Щоправда, виникали і нові загрози, які утворювались через політичний вплив медіа – медіатизація політики, формування медіаполітичної системи та утворення медіакратії, як нового політичного класу, що представляв інтереси не середнього класу, а медіа-магнатів.

Відзначимо: «Дискурс медіа є найбільш масовим. Він не лише транслює інші дискурси (передусім політичний), а й формує порядок денний завдяки використанню власних критеріїв відбору та презентації інформації. Дискурсивна формація медіа визначається, зокрема, критеріями рейтингу та формату. Рейтинг вимірюється кількістю переглядів, тобто охопленням аудиторії. Формат означає, що комунікаційна стратегія вибудовується таким чином, аби охопити найбільшу аудиторію та покращити рейтинг. Унаслідок цього раціональні політичні дебати досить часто елімінуються з медіапростору. Замість них дискурс формують розважальні ток-шоу» [2, с. 86].

На сучасному етапі провідну роль у процесі формування політичного дискурсу відіграють нові масмедіа – соціальні мережі, які утворені на основі мережі інтернет. Вони повністю змінили модель комунікації,

а отже – й формування політичного дискурсу. Якщо раніше це була сфера професійної комунікації (один з одним чи один з багатьма), коли журналіст звертався до широкої аудиторії, то у соціальних мережах відбулась депрофесіоналізація дискурсу, коли «усі звертаються до усіх». Це також обумовлює ірраціоналізацію політичного дискурсу (через зменшення ваги раціональної аргументації та значимості експертних думок), посилення неоднозначності інтерпретацій та маніпулятивного впливу на формування громадської думки.

Література:

1. Yakovlev, D. V., & Yeremenko, O. M. Political discourse in a transitional society: between the scylla of anarchy and the charybdis of tyranny. *The level of efficiency and the need for the influence of social sciences on the development of modern civilization : collective monograph / K. S. Brenzovych, Yu. O. Ostapets, M. M. Palinchak, M. I. Tsalan, etc. Lviv – Toruń : Liha-Pres, 2020, 74–93.*

2. Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії: минуле/майбутнє, policy/politics. *Актуальні проблеми філософії та соціології: науково-практичний журнал.* 2020. Вип. 26. С. 82–87.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-389-0-7>

МЕДІАТИЗОВАНІ ДЕБАТИ: МІЖ ШОУ ТА ПОЛІТИКОЮ

Білий Веніамін Сергійович

аспірант кафедри політичних теорій

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

У процесі трансформацій українського суспільства у цифрову еру на особливу увагу заслуговують зміни у відносинах «суспільство – медіа – політика». Появу «глобальної політичної блогосфери як нової арени політичної комунікації початку XXI століття» фіксує О. Зернецька. Вона зазначає: «Глобальне Інтернет-середовище і – ширше – глобальний кіберпростір розвиваються “зі швидкістю думки”, даруючи Інтернет-спільноті усе нові й нові можливості спілкування. З уваги на те, що кількість Інтернет-користувачів зростає експонентно, можна говорити, що людство все більше занурюється у його інформаційно-комунікаційні хвилі й отримує все багатші можливості для самови-